

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitized at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text. This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.



TIDEVARVET

Nr 46 — 15 NOVEMBER

Nr 46 — 2 ÅRG. 1924

Tidevarvet n:r 46.

Den italienska eller rättare sardiska författarinnan *Grazia Deledda* är föremål för en studie av fil. doktor *Gunhild Bergh*. *Grazia Deledda* namn nämnes som bekant bland kandidaterna till Nobelpriset bredvid *Sigröd Undset* och *Bönders* författare *Reymont*. *Signora Deledda* har haft vänligheten att skicka oss sitt sista porträtt taget i trädgården till hennes villa. Den lilla flickan vid hennes sida är hennes systerdotter, och hur uddfigur i den bok: »Il fiore della vita», som författarinnan nu har under arbete.

Kvinnornas rätt att bli nämndmän är i princip erkänd av riksdagen. Detta är ett oavlönat uppdrag. Det är icke statstjänst. Men lagens ikraftträdande dröjer likväl till dess *statstjänarnas löneförhållanden* blivit avgjorda. Detta är innehåll i vår artikel *Tolv män och ingen kvinna*.

Striden omkring modernäringen redogör för läget i lantarbetarstriden.

De politiska valens utgång i skilda länder ge kvinnorna anledning att besinna att deras strävanden att nå inflytande befinner sig *I en väg dal*.

Frågan som lever än är naturligtvis kvinnliga statstjänarnas lönefråga. Må den dö en hedersam död nästa riksdag, så att vi kunna ställa till med en glad begravning.

Lektor *Anna Grönfeldt* är ordförande i det nybildade länsförbundet av Frisinnade kvinnors riksförbund i Västernorrland. E. H. tecknar av denna anledning hennes porträtt.

K. J. skriver om *Marika Stjern* steds nya bok: v. *Sneckenströms*.

I serien *Män* skriver *Devinez* om *Mannen i blus och mannen i päls*.

Artikeln III i serien om makar na *Vaertings* bok bär titeln *En lyckligare tid?*

Då nu *Tidevarvet* avslutar det första året av sin levnad känner det sig manat att ställa några frågor till sin läsekrets:

Vad tycker Ni om mig?
Är det något Ni gillar hos mig?
Vad har Ni att anmärka på mig?
Vad saknar Ni hos mig?
Alla svar skola noga begrundas, och redaktionen vill göra sitt bästa att tillmötesgå önskingar och ta hänsyn till kritik.

Tidevarvet kostar för november, december samt år 1925 endast *sex kronor*.

En nobelpristagare?



*Al Tidevarvet Grazia Deledda
Roma 6. 11. 1924*

TOLV MÄN

och ingen kvinna.

Juryinstitutionen, nämnden vil häradsrätten och annan liknande domarbehörighet är såsom synes av grunderna för deras tillsättande framvuxna ur den åskådningen att lekmannauppfattningen i motsats till den juridiskt skolade sakkunskapen må kunna göra sig gällande vid bedömandet och dömandet av brott mot lag och ordning. Den anklagade skall enligt denna princip ha stöd av den allmänna folkliga rättsuppfattningen, det s. k. *sunda förnuftet* eller »*bondförståndet*», som det också kallas för att ge uttrycket något primitivt sunt och ofördärvat.

Denna lekmannauppfattning, borde då det gäller att handlägga mål rörande män och kvinnor vara representerad i rätten av både män och kvinnor.

Vid domarbordet kommer väl den kvinnliga synpunkten ännu länge att saknas. Att sakkunskapen vid domarbordet först då kan falla en verkligt mänsklig dom, då denna kommit till stånd efter gemensam överläggning mellan en manlig och en kvinnlig domare — att en sådan uppfattning på vetenskapligt håll i utlandet förefinnes har ju i ett tidigare nr av *Tidevarvet* påpekats. Men denna teori om domares subjektivitet och objektivitet vis-a-vis kön är ju som sagt, långt framom vad som f. n. är aktuellt och under diskussion hos oss.

Juryinstitutionen är i Sverige an-

vänd endast vid tryckfrihetsmål. I en vid sådana mål utsedd jury har sedan åtskilliga år kvinnor haft rätt att delta.

I vårt grannland Norge är däremot juryinstitutionen knuten till den högsta rättsliga instansen, även gällande brottmål. Att härvidlag sakkunskapen icke alltid kommer till sin rätt gent emot lekmannaelementet torde nog kunna befaras. Men å andra sidan har från Norge vittnats om hur avgörande för en kvinnlig anklagads öde det mången gång varit att det i juryn suttit kvinnor, som i kunskap om hur livet erfarenhet, humanitet och en rättvis åskådning.

I vårt land är det endast i häradsrätten på landet som lekmannasympunkterna vid alla mål kan göra sig gällande. Där har i nämnden denna princip om en sund och erforderlig kontakt mellan domarämbetets handhavare och den allmänna folkliga rättsuppfattningen vunnit uttryck i vår rättsordning. Rättegångsbalken 1 kap. 1 § lyder: »Underrätt å landet är häradsrätt. Där dömer häradsövding och tolv män, som därtill valda äro. De tolv kallas häradsnämnd». De utses för sex år å allmän kommunalstämma, och någon juridisk utbildning eller kvalifikation fordras icke.

Det lämpliga i att även kvinnor bli delaktiga av detta förtroendeuppdrag har oss veterligt icke någon jävats. Det har tvärtom ofta frågats

varför icke kvinnor långt tidigare varit utsedda till ledamöter av nämnd och bisittare i rätten där icke juridisk sakkunskap fordras. Oklarhet ifråga om deras behörighet härtill förefinnes här och var.

I betänkandet och förslaget i fråga om kvinnors behörighet till statstjänst betonas, att de personer, vilka utgöra det folkvalda elementet i våra underrätter, äro givetvis icke befattningshavare i vanlig bemärkelse, men med hänsyn till arten av deras ställning och tjänstgöring synes det i detta sammanhang ligga närmast att likställa dem med domare och sålunda anse dem såsom *statstjänare* i den vidsträckt mening, lagförslaget avser.

I ämbetsmyndigheternas yttranden över detta förslag ansluter sig Svea hovrätt till denna uppfattning med tillstyrkande av att »särskilt vid nämndemansuppdraget goda skäl tala för att kvinnor i viss mån anlitas».

Till samma uppfattning i princip ansluter sig Processkommissionen med orden om; möjlighet för de speciellt kvinnliga synpunkterna att i erforderlig mån göra sig gällande i rättsskipningen, särskilt om, såsom vid en rättegångsreform bör ske, lekmännen erhålla ökat inflytande på målens avgörande. Men i formellt hänseende gör processkommissionen den anmärkningen, att förslaget bestämmelser avse allenast *statstjänster* och till detta begrepp

Forts å sid. 6.

Spädbarnsvård i ladugården.

En ung flicka, anställd vid en ladugård, satt vid en suggas bädd och vaktade henne på det att hon icke måtte ligga ihjäl några av sina nyfödda grisar. När efter fem dygn den kritiska perioden i suggfamiljens liv var överstånden, hade hon räddat åtta grisar av nio, vilket meddelades ladugårdens ägare. Flickan var stolt över resultatet, som är bättre än det grisvårdare i allmänhet bruka åstadkomma, men hon anade icke, att ladugårdens ägare vid underrättelsen om denna ringa dödlighetsprocent, placerade in flickan och suggan och grisarna i en plan, hon länge hyst. Än mindre anade hon, att hon och hennes skyddslingar hade något sammanhang med viktiga frågor, som diskuterades med porträtt på första sidan i de dagliga tidningarnas spalter. Men det hade hon ändå.

Vad är det för fråga, som är så viktig just nu? Jo, som alla veta, som icke värda suggor och därför ha tid att läsa tidningar, är det frågan vad man skall göra av den överskjutande arbetskraften, den som det icke finns användning för bland de så kallade teoretiska yrkena. Det är samma svårigheter både för unga män och unga kvinnor att komma in på lärare-, kontorist- och andra bättre banor, men oss angår i detta sammanhang närmast flickorna, som inte veta vad de skola hitta på för att försörja sig. I de tider, då konkurrensen är hård, komma alltid strävandena att träka ut kvinnorna tydligare till synes. Det är nu ett faktum, som är förklarligt, men icke dess mindre smärtsamt för individen. Ty arbete är nyckeln till frihet och till livets värde och värdighet.

På landet drömma alla flickor, som ha den minsta läshög om att bli småskollärarinnor. Det är trängsel vid inprävnigen i seminarierna och sedan vid ansökningen till platserna.

Men det finns ett område, där ingen trängsel råder, och där männen gärna lämna plats, och det är djurskötseln. I bondgårdar, där familjen själv arbetar och sköter lantbruket, kommer vanligen denna del av arbetet på kvinnornas lott. Men vid större gårdar är djurskötseln ett manligt arbete. Men eftersom det inte är ett eftersökt arbete, blir det vanligen — undantag finnas — icke de bästa krafterna på en gård, som ägna sig däråt.

Nu vore det väl inte något särskilt upplivande, om kvinnorna skulle överta djurskötseln, eller, låt oss säga, börja komma in i detta arbete vid de stora gårdarna, om de skulle sköta det precis så som arbetet sköts förut. Nej, de skulle komma dit för att rädda grisarna, för att överhuvud organisera spädbarnsvården i ladugården på ett bättre sätt, för att se, om det inte vore möjligt att nå ett bättre ekonomiskt resultat, och få upp ladugårdsskötseln — den ena av de två viktiga grenarna i vår modernäring — på ett högre plan.

De försök som gjorts med kvinnliga ladugårdsskötare hittills äro inte omfattande, men det ser ut, som om kvinnorna som förutsättning för att passa för detta arbete skulle föra med sig sin starkare känsla för att man inte skall onödigt slösa och slarva med liv, icke heller husdjurens liv, lika litet som människornas. Man kunde tänka, att de skulle experimentellt kunna visa att spädbarnsdödligheten kan nedbringas, djurpest undvikas eller stävjas genom större renlighet, att överhuvud denna näring kan skötas mer hygieniskt.

Inte är det meningen, att studentkor och flickor med betyg ur åttonde klassen skola kasta sig över detta arbetsfält, de ha nog inte heller förutsättningar i allmänhet. Men det är naturligtvis, om det överhuvud skall bli någon fart på saken, en fördel, att kvinnor som ha blick för dessa synpunkter och möjlighet att skaffa sig de nödvändiga teoretiska kunskaperna, kanske genom studier utomlands, bli föregångare på detta nya kvinnliga arbetsområde.

Om flickan, som vaktade suggan, läser detta, hoppas jag, att hon känner glädje över att vara insatt i sitt större sammanhang.

Devinez.

Husmoderns arbete

består till icke ringa del i utväljandet av de bästa inköpskällorna. För livsmedel är valet lätt. I våra 95 butiker gäller principen: **högsta kvalité till lägsta pris.** **KONSUMTIONSFÖRENINGEN STOCKHOLM M. O.**

TIDEVARVET

Utkommer varje helgfri lördag.
Slussplan 9, 3 tr., Stockholm.

REDAKTION:

Elin Wägner.
Mottagningskl. kl. 11-12.
Ellen Hagen.
Telefon Norr 282 42.

EXPEDITION:

Telefon Norr 282 43.
Kontorstid kl. 10-12 f. m., 1-4 e. m.

PRENUMERATIONSPRIS:

För helår kr. 5: 50, halvår kr. 3: —,
kvartal kr. 1: 50, månad kr. 0: 50.
Lösnummer 15 öre.

ANNONSPRIS:

per millimeter
Textsida eller särskilt be-
gård plats 22 öre
Efter text 20 »

Linköln Bloms Boktryckeri A.-B.
STOCKHOLM 1924

Mathilda Staël von Holstein

Ledamot av Sveriges Advokatsamfund.
Malmorgsgatan 3, Stockholm.
Telefon 244 88, Norr 244 19.
Familjerätt. Hyresrätten. Testamenten.
Bouppteckningar. Förfrågningar från lands-
orten besvaras omgående.

Eva Andéns Advokatbyrå

Inneh. Eva Andén. Ledamot av Sveriges
Advokatsamfund.
Lilla Vattug. 14. Tel. 75 76, Norr 183 36.
STOCKHOLM.

SPECIALITET: Familje- och arvsaker,
Boutredningar och testamenten, för-
valtningsuppdrag.
Även skriftliga förfrågningar.

D:r A. Karsten

Medicinskt, Elektricitets-, Ljus-
och Röntgeninstitut
Kungsgatan 60, Stockholm.

Behandling av
INVARTES SJUKDOMAR
och
REUMATISKA AKOMMOR

Barnm. Alma Axelssons
Förlossningshem, Linnégatan 19, Stock-
holm, mottager inackord. även för lång-
re tid. Tyst och ogenerat. Vålrek.

Tyringe Privata Förlossningshem

Rekommanderas.
Humana priser. Begär prospekt.
Läk. Dr Reimers. Bm. Ebba Lagerberg.
Tel. Tyringe 120.

Vilohemmet Borgen

LIDINGÖ-BREVIK.
Förstklassigt. Utsikt åt Stora segel-
den. Nära Breviks hållplats. Gott bord,
även s. k. dietmat. Bad. Moderata pris-
er. Rum lediga nu.
Tel. Brevik 190. Fru Zander.

Stomin
Pris 2: 25.

Magnesium, kraftigt magtärkande,
snabbt aptitgivande och naturligt väl-
görande. Beredning sedan 20 år.
Originalförpackningar å apotek,
drogerier eller direkt.
Broshyren 95 öre, såndes gratis.
Fru HEDVIG LINDHOLM
Upplandsg. 68-151, Sthlm.

Olga Elmdahl
Modemagasin

Kungsgatan 53, Tel. 108 51
STOCKHOLM
OBS! Sorgartiklar

Nyckeln
till hälsa

är att rensa magen och tarmarna från
osunda rester, utdriva urinsyra från
kroppen samt upprätta blodet, där-
med avlägsna själva orsaken till illa-
mående och sjukdomar.
En huskur Frukt-Salt-Samarin är
här till synnerligen välgörande.
Magsyra och Huvudvärk försvinna.
Värk i kroppen, Reumatism och
Nervsmärtor skingras. Hälsa, krafter
och Välmående återvinns.
Frukt-Salt-Samarin verkar välgö-
rande på hela organismen och ome-
delbart upprättande. Pris pr burk
kr. 2:50. Erhålles pr postförskott från
Cederroths Tekniska Fabrik, Sthlm.
(Säljes å Apotek, Drog-, Kemikalie-
& Färghandel m. fl.)

I en vågdal.

Då de norska valens resultat bli-
vit kända skrev Svenska Dagbladet
följande:

Ett anmärkningsvärt drag i de norska
valens fysiologi bör till sist icke förgä-
tas. Den stora kvinnliga väljarkåren har
icke funnit situationen påkalla inoat av
någon enda kvinnlig stortingsrepresentant,
ett förhållande som knappast kan undgå
att frappa — Norge har ju dock be-
traktats som en av kvinnosakens stam-
härder. Det står envar fritt att giva den
tydning han menar vara den riktiga; i alla
händelser står man här inför ett faktum.

Samma reflexion skulle tvidningen
ut från sin ståndpunkt kunnat göra
vid de svenska valen och de engel-
ska.

Den skulle ha kunnat säga: de
röstberättigade kvinnorna överhu-
vud taget finna icke situationen på-
kalla inväljandet av kvinnor i de
lagstiftande församlingarna, män-
nen ännu mindre, alltså komma de
icke dit.

Överallt se vi samma företeelse,
kvinnorna äro antingen icke alls fö-
reträdda i dessa församlingar, som
i Norge eller i ett antal som inte på
något sätt står i proportion till de
kvinnliga väljarnas möjligheter.
Och deras representant visat snar-
rare tendens till att minskas än ökas.
Svenska Dagbladets formulering
kan lämpligen belysas av ett utta-
lande från en av Enhetsfrontens
förkämpar: fru Ingeborg Boye.

»Enhetsfronten, skriver hon till
oss, bildades för sent för att kunna
uppta arbetet för att få kvinnor
uppsatta på listorna — inflytande
på programmen var allt vad vi
kunde tänka oss att nå. Men vad
som understrukits tydligare än förr
är kvinnornas slapphet, när det gäl-
ler att infinna sig vid kandidatno-
mineringarna och deras godtrogen-
het, när det gäller uppsättandet av
kandidater. De ha också visat brist
på räkneförmåga, ty överallt, där
kvinnor uppförts på listorna, ha de
omsorgsfullt placerats så långt ner,
att deras val varit utslutet.

Enhetsfronten skall nu ta itu med
ett intensivt upplysningsarbete till
nästa val. Skulle också detta miss-
lyckas, så kommer frågan om egna
kvinnolistor att på allvar tas upp.
Redan nu spöka dessa listor hos en
och annan av de ledande, och det är
möjligt att vi som en varning måste
göra ett försök, men det är föga in-
bjudande, och jag tror icke, att det
blir de norska kvinnornas slutliga
ståndpunkt. Men som sagt, möj-
ligtvis göra vi ett försök, ty indig-
nationen är lyckligtvis stark.»

Svenska Dagbladets formulering
borde alltså omändras till att lyda
så här: de norska kvinnorna ha icke
haft nog förutseende, erfarenhet och
energi att övervinna det passiva
motståndet mot att släppa in kvin-
nor i riksdagen, som rests av män-
nen. Men denna omformulering
förändrar icke själva faktum, det
att kvinnorna låtit sig drivas tillba-
ka, därför att de icke velat eller för-
stått att bruka sin politiska makt.

Det skulle kunna sägas mycket
om alla de hemliga inflytanden, som
hindra ett givet privilegium att för-
vandlas från bokstav till verklighet.
Men här vilja vi blott stanna vid en
punkt.

Det har varit en missräkning för
oss, som arbetat för rösträtten, att
vi måst äse hur kvinnliga politiker
inom och utanför riksdagen mer och
mer fått stämpeln av, att bara vara
oundvikliga representanter för kvin-
norna och deras särintressen, ja än
värre, så småningom tvingats att
själva inta denna roll. Det politiska
livet har icke öppnat sig och tagit
upp kvinnorna som självfallna och
likaberättigade medlemmar, vilkas
åsikter i alla frågor det må vara
försvars-, tull- eller jordbruksfrågor,
blandas i överläggningen och bidra-

ga till avgörandet. Kvinnorna be-
traktas som sakkunniga i vissa spe-
cialfrågor rörande kvinnor och barn,
sakkunniga, vilkas råd man endast
undantagsvis följer.

Saken är helt enkelt den, att ar-
betet måste börja på nytt för att
erövra den fulla medborgarrätten.
Det är tydligt att vi med dessa
överallt gjorda erfarenheter skola
få intrycket av att befinna oss i en
vågdal. Det gör så ont om några
av våra veteraner, för deras djupa
missmods skull. Det är icke så lätt
att hålla fast vissheten att det bara
är fråga om ett tillfälligt hak i en
kurva, vars huvudlinje är uppåt-
gående.

Överläggningar pågå överallt i
världen, där intresserade kvinnor
finnas, hur vi skola nå till verkligt
sambällsinflytande. Samma feno-
men har överallt framkallat tanken
att en politisk sammanslutning av
kvinnorna är den enda vägen för
dem att sätta sig igenom. De poli-
tiskt intresserade ha icke velat det
från början. Men nu säga de sig
överallt: Vi äro för få att splittra
oss över alla partier där vi icke kun-
na sätta oss igenom. Vi få samla
oss till ett politiskt parti.

Detta resonemang synes åtmin-
stone oss leda in i en återvändsgränd.
Kvinnor ha för olika politiska syn-
punkter för att kunna enas om an-
nat än möjligen ett socialhygieniskt
program, men ett sådant kan icke
vara fristående, icke lösas ur sitt
sammanhang. Om kvinnorna här i
Sverige nu förbereda en enig front
för att framtvinga en lösning nästa
riksdag av samhällets vård av barna-
föderskor och spädbarn, så är detta
riktigt och bör bli verkningfullt.
Men denna front skulle genast bry-
tas, då det gällde de i vanlig mening
politiska frågorna. Och oavsett att
ett socialhygieniskt program icke
kan lösryckas från andra frågor,
så böra vi ju icke begränsa oss där-
till och sålunda själva acceptera den
uppfattningen, att blott vissa detalj-
frågor angå oss.

Å andra sidan, sluta sig blott de
kvinnor samman, som ha lika åsik-
ter i de stora huvudfrågorna, så få
vi flera små maktlösa kvinnopartier.
Nej, dra vi oss ut ur partierna,
men det blir tillsvidare blott ett
fåtal i varje land, som reflektera på
denna Gandhimetod — då få vi göra
klart för oss att alternativet icke
är ett politiskt kvinnoparti. Alterna-
tivet är att tillsvidare avstå från allt
politiskt inflytande och låta gå över
oss allt fåvitskt tal om kvinnorna
som tungan på vågen i en vägning,
där de i själva verket väga fjäderlett.

Många frågor komma att under-
tiden lösas rakt mot kvinnornas in-
tressen, alldeles som hittills. Men
kanske är den reaktion, som inträ-
der nödvändig, för att några fler än
en handfull skall förstå situationen.
I varje fall är en avståndstagandets
period, under vilken vi samla våra
krafter, bättre än en blott skenbar
meddelaktighet.

Det politiska livets krafter befin-
na sig i omgruppering och omda-
ning. Vi vilja icke uppe hoppet
att inom nya formationer skall fin-
nas större insikt om behovet av
kvinnornas medverkan och bättre
rum för dem. Om det är så, då
skall ovanpå reaktionen komma en
tid av lyckligt och givande samar-
bete. Mot den se vi framåt, ty det
är vår uppfattning, att kvinnor och
män lika litet i längden kunna und-
vara inspirationen av ett gemensamt
arbete.

E. W.

Frågan som lever än.

Alltjämt vrides och vändes på
kvinnornas lönefråga. För allt det
värderika arbete i tankekraft,
skrift, tal och tryck som under
många, och för de väntande, län-
ga år lagts ned på att söka uppe-
hålla principen om lägre ersätt-
ning och mindre befodringsmög-
ligheter för de i statens olika verk
anställda kvinnorna har den ut-
gående summan i statens kassa-
bok växt till en imponerande
siffra.

Hur dyrbart blir det icke att
nödgas vara sparsam!

Den nya länken i den långa
kedjan av skrivelser i frågan är
det inom finansdepartementet ut-
arbetade och i remiss till veder-
börande myndigheter utsända P.
M. för ordnande av kvinnliga be-
fattningshavares avlönings- m. fl.
förhållanden vid behörighetslä-
gens ikraftträdande.

De kvinnliga kärsammanslut-
ningarnas centralråd har med an-
ledning härav sammanträtt till
överläggning och enat sig om att
till Konungen överlämna en skri-
velse med av nämnda P. M. för-
anledda synpunkter och erinring-
ar.

Det heter däri att av de tvenne
föreslagna alternativen angående
inplaceringemetod, den kvantitati-
va och den kvalitativa, det sist-
nämnda anses såsom det mest
önskvärda. Vidare heter det:

»I våra tidigare avlämnade re-
sultationer från offentliga opini-
onsmöten och i skrivelser med an-
ledning av 1921 års lönekommit-
tes betänkande i föreliggande lö-
nefråga hava vi klart och tydligt
uttalat, att kvinnorna endast kun-
na godtaga det nuvarande stats-
finansiella nödläget såsom enda
motiv för en reducering av löner-
na för de befattningar, som nu
äro reserverade för kvinnor och
vilka befattningar efter behörig-
hetslagens ikraftträdande skulle
öppnas jämväl för män. De av
denna lönekommitté uppkonstru-
erade mindervärdighetsbevisen
torde numera både i tal och skrift
såväl från kvinnohåll som från
opartisk myndighets sida vara
tillräckligt bemöta och förkasta-
de såsom grund att bygga ett lö-
neavdrag för kvinnliga statstjä-
nare på.

Utgår man alltså från att ett
visst avdrag å lönerna för de nu-
varande kvinnliga tjänsterna
blott är betingat av ekonomiska
hänsyn, torde den enda logiska
konsekvensen vara, att då dessa
tjänster nu även öppnas för män,
en eventuell manlig tjänsteinne-
havare har att vidkännas samma
avdrag som kvinnlig, eftersom
staten ej har råd att avlöna tjän-
sten högre. Ett motsatt förhållan-
de — normallön för man, men re-
ducerad lön för kvinna i samma
befattning — skulle nödvändigt-
vis föra tillbaka till ett fastsläen-
de av de kvinnliga befattningsha-
varnas kvalitativa underlägsen-
het. Som ovan antytts torde detta
icke kunna bevisas, och från kvin-
nornas sida tillbakavisas ett dy-
likt förfarande på det bestämda-
ste. Det procentuella avdraget
måste nödvändigtvis gälla befatt-
ningen, ej befattningens inneha-
vare.

I pensionsfrågan har enligt
förslaget ställning icke tagits till
spörsmålet om den kvinnliga pen-
sionsäldern, till avgifterna för
den egna pensioneringen och icke
ens — synes det oss — till pen-

sionsunderlagets storlek. Utan
att i övrigt i detta sammanhang
vilja uttala oss om det av 1921 års
pensionskommitté nyigen
framlagda betänkande med för-
slag till civil tjänstepensionslag,
kunna vi dock ej underlåta att
peka på däri framförda rena lin-
jer för lösande av kvinnornas
pensioneringsfråga och under-
stryka det från kvinnohåll sedan
gammalt framhållna önskemålet
om samma pensionsålder, samma
pensionsavgifter och givetvis
samma pensionsunderlag för
kvinnlig och manlig befattnings-
havare i samma tjänsteställning
eller befattning. Vi bedja därför
såsom vår bestämda uppfattning
få framhålla, att pensionsunder-
laget ej får beräknas å B-lönen,
med dess tillfälliga procentuella
avdrag, utan på normallönen, A-
lönen. —

I fråga om skrivbiträdena kan
centralrådet icke underlåta att
påpeka att »de föreslagna lönebe-
loppen kunna icke anses täcka
även de mest anspråkslöst ställ-
da levnadsomkostnader för ifrå-
gavarande befattningshavare».

Efter utförlig motivering hem-
ställes till sist:

att inplaceringen av de kvinn-
liga tjänsterna sker efter en kva-
litativ metod,

att ett eventuellt avdrag å de
föret för kvinnor reserverade be-
fattningarna endast må motive-
ras med det statsfinansiella läget
och alltså gälla såväl manlig som
kvinnlig innehavare av tjänsten,

att samma antal löneklasser be-
stämmas för kvinnliga som för
manliga tjänstemän,

att genom personliga lönetill-
lägg beredes full kompensation åt
alla befattningshavare vid upp-
kommande löneminskningar,

att pensionsunderlaget beräk-
nas på normallönen, A-lönen, med
samma pensionsålder och pen-
sionsavgifter som för manlig
tjänsteinnehavare,
att familjepensioneringen om-
fattar efterlevande såväl make
som barn,

att genom övergångsbestämme-
lser sörjes för att kvinnliga post-
och telegrafexpeditörer, genom en
eventuell lägre inplacering i lö-
neskalan, ej utestängas från sina
förutvarande befodringsplatser.
Deras fulla likställighet i befodr-
ningshänseende med manliga
post- och telegrafassistenter må-
ste nödvändigtvis fastslås,

att skrivbiträdestjänsterna gi-
vas en rättvisare inplacering.

* * *

Om någon arbetsgivare bör va-
ra mönsterarbetsgivare framför
andra så är det staten. Staten bör
opartiskt tillämpa samma avlö-
ningsprincip på alla de i dess
tjänst likställda, staten bör i mot-
sats till andra arbetsgivare frånse
att kvinnorna lärt sig konsten att
inskränka sina levnadsbehov i yt-
tersta grad och att de på sådana
grunder av nödvång söka komma
tillrädda med de låga löner som
bjudas många av dem.

Staten som mönsterarbetsgiva-
re — det är dess rätta och höga
uppgift. Alla känna de vackra
orden: arbete befordrar hälsa och
välstånd. Det vore gott att kunna
tillägga, — för dem som arbeta.

I statens, fosterlandets tjänst.

BÖCKER OCH FÖRFATTARE.

AV K. J.

Katolikerna på Vargskär.

Redan några år före kriget vederfors Tysklands katoliker en stor glädje och en efterlängtd upprättelse. De bildade och kulturellt ambitiösa bland deras fromma hade länge suckat under smäleken att med sitt religionssamfund, som dock omfattade mer än en tredjedel av rikets befolkning, stå utanför den tyska litteraturens mäktiga ström. Inom denna litteratur, som alltsedan Lessings dagar i sina betydande manifestationer var protestantisk utan gränser, uppfyllt av Freigeisterei och individualistiskt gudssökande, kunde de endast räkna några få ryktbara namn från förra århundradets romantiska skede till de sina, mest lite tvetydiga konvertiter. Den katolska vitterheten fick frodas i obemärkthet bland billiga radband, krucifix av papier-maché och andra »devotionalia».

Men när Enrica von Handel-Mazzetti med sina romaner plötsligt intog rangplats i den stora diktvärlden och blev prisad i tusende spalter av kättare och gudlösa, då för det estetisk stärkelse i hennes trosfränder. Då var det bevisat att katolsk livssyn ännu i detta elektriskt belysta sekel förslår att nära konstnärlig livsframställning och på den vägen legitimeras sig överallt bland de sig så kallande intellektuella.

Kriget stimulerade på något vis de tyska katolikernas självkänsla, de begynte högt kräva sin andel i litteraturen och teatern, poetiska cenakler och expressionistiska tidskrifter uppstod, och den ene uppmärksammade nye dikteren efter den andre presenterades med etiketten katolsk. De upptogs i skräet med det aktningfullaste och mest konfessionlösa intresse, en smula likt det som plägar visas distingerade exotiska främlingar. Das literarische Echo införde i jämbredd med sina korrespondenser från utländska huvudstäder »katolska litteraturbrev».

Så här tedde sig för mig på mitt avstånd ett förlopp som jag känner endast genom trycksaker och vars betydelse och verkliga pro-

portioner jag inte ens tillåter mig att gissa.

Inte vet jag heller vad det har för samband med Marika Stjernstedts nya roman; det bara råka de tränga sig fram bland mångfalden av hägkomster och funderingar den väcker. Ty detta är en högeligen suggestiv bok.

I Tyskland skulle den utan vidare klassificeras som katolsk roman, men där innebär den beteckningen som sagt inget stigma utan snarare än så länge en liten utmärkelse. Ur litterär och psykologisk synpunkt måste det välkomnas att en livsmakt som mer eller mindre behärskar en så anseelig procent av nationen får röst i dikt.

Hos oss ligger saken annorlunda. De katoliker som bor inom våra landamären är för få och till största delen för osvenska för att kunna bidra med någon ton till vår andes berömda stämma i världen. Flertalet svenskar går i graven utan att ha stött på ett enda exemplar av dem och tror väl näppligen riktigt att såna djur finns. Ty det då och då utbrytande presslarmet om den svarta faran uppväcker visserligen atavistiska rysningar men inga konkreta bilder.

Det vore för mycket sagt att denna lilla förskingrade hjord i Marika Stjernstedt äntligen har fått sin litterära representant. Hon talar inte som en av dem utan som deras oändligt sympatiska tolk inför ett folk vars antipatier och vanföreställningar i ämnet hon är fullt förtrogen med. Hennes författarhjärta är, som sig bör, varmt engagerat i de andliga komplex som fyller hennes figurer och styr deras öden, men halten och graden av hennes personliga katolicism var det inte fråga om att uppenbara i herrskapet von Sneckenströms familjekronika.

Författarens uttryckliga försäkran att hon inte är ute i propagandasyften tror jag obetingat, emedan ärlighet står för mig som ett av de markantaste dragen i hennes natur. Om boken likväl kan förefalla behäftad med en

dylik aktivistisk tendens beror det på att hon med hänsyn till publikens ovetenhet har funnit sig nödgad att skildra, utlägga, förklara och bortförklara en mängd elementära ting i katolskt leverne och katolsk föreställningsfär, vilket allt sammanfogar sig till en sorts konfirmationsundervisning för hedna läsare. Det fattas en person i romanen: den neofyt som skulle genomgå denna kurs och på så vis inväva den i själva handlingen.

Fullkomligt obearbetat stoff träffas nära historiens början, där författaren, efter att ha omnämnt en flickas upptagande i en jansenistiskt rigorös klosteskola, med den direktaste vändning till vantrogna läsare: »Man begär ett grundläggande misstag — och det begås ofta — om man tror all katolicism vara likartad», håller ett värtaligt och besjälade föredrag om Kyrkans elasticitet och rika andliga fasettering. Det är en bit essay som tycks ha kommit in på sidan genom något ombrytningsfel. Sedan vidtar åter klosterpenningen som om ingenting hänt. Med översikten av katolicismens tränga öden i Sverge efter dess avsättning är det en annan sak; den kan uppfattas som en tankeprocess hos Hans von Sneckenström efter tillträdandet av hans missionärstjänst vid Norra Smedjegatan.

Men gestalterna och konflikterna i denna roman är djupt och innerligt sedda och hanterade. Vargskär heter Sneckenströms bistert belägna gods, och det svävar sannerligen ingen söt rökelseparfym kring deras personer och upplevelser. Dessa människor frestas inifrån och utifrån, kämpar, snavar, reser sig och luttras liksom andra; skillnaden är den att de dväljes inom en förtrollad krets, men den magiska hjälpen som där står att få kostar dyrt: offerbragder, anspänning och vaksamhet som i stundlig yttersta våda. Man får intryck av katolicismen som framför allt ett beundransvärt etikersystem, säkert som en klippa att hålla sig vid men också klipp hårt och farligt att törna emot.

Berättelsen ompänner många år och utvecklingsförlopp, och fördenskull är den bekväma, sobra krönikestilen på sin plats. Den håller allting på episkt av-

Trappan och hissen.

Av Olwen A. Joergens. Översättning.

Filosofen sade:

— Jag går till himlen på mitt sätt —
— Jag är redan där — sade mystikern —
— stirrande ut genom fönstret av en tredje klassens kupé.

Jag satt mitt emot dem och såg från mystikerns själsfrånvarande anlete till den skarpa forskande blicken hos mannen med sunt förnuft.

— Mina herrar — sade jag — man kan nog finna en teori som passar in på er båda.

— Omöjligt — sade mystikern. Filosofen höll med honom. — Men Ni kan ju förklara er mening, — tillade han tolerant.

— Förutsatt — sade jag — att det finnes ett slut, ett mål till vilket all mystik och all filosofi syftar — och som jag åtminstone tror på. Förutsatt att vi tänka oss det målet högt uppe, som toppen av en höjd och att förnuftet är trappan dit upp och mysticismen är hissen.

— Alldeles rätt — inföll mystikern — men den är en däre som väljer trappan.

— Förlåt, men det är inte min tanke. I den bild jag använder, har han, som gått med hissen, dröjt ett ögonblick, så ringer klockan, trycker någon på knappen, och han sjunker ögonblickligen ned till samma punkt vid trappuppgången, där han stod från början. För att uppnå toppen är det nödvändigt, att vi mödosamt taga steg för steg, till dess att våra egna trötta fötter föra oss upp i ljuset.

— Nu talar Ni förnuftigt — sade filosofen — och jag instämmer. Hissen är opålitlig. Vi få hålla oss till trappan.

— Jag vågar ha en avvikande mening. Båda har sina fördelar.

Den som ett oförglömligt ögonblick stått uppe i höjden, han för med sig ned i mörkret igen något, som aldrig kan tagas ifrån honom, något som mannen i trappan aldrig kan föreställa sig. Dessutom är det att en gång ha erfarenhet vad målet är, inte endast försökt tänka sig det, en sporre att till varje pris söka sig upp igen. Teoretikern måste försmäkta på vägen, han måste uppe tron, hoppet och kärleken i den mörkrets natt, som mänskligheten lever i. Intet verkligt eller överkligt kan taga visionen ut ur mystikerns hjärta, säkerligen vet han med en kunskap, som är ofattligt även för honom själv, intill dess han har gjort den slutliga färden. Faran för mystikern är, att han är benägen att förgäta vägen som leder till målet.

Faran för teoretikern är, att han för allt det damm han rör upp under vägen inte kan se målet.

stånd och frambringa likväl, till ersättning för den dramatiska stilens omedelbara illusionsverkan, genom själva sin lugna och omständliga vederhäftighet en sakta intagande trovärdighetseffekt.

von Sneckenströms. Roman av Marika Stjernstedt. Albert Bonniers förlag.

Ett nytt posthumt
arbete av författarinnan till
»Helgonet och Narren»

Häxan som var
ett helgon

AV AGNES GÜNTHER

Var och en som läst och gripts av Agnes Günthers poetiskt sköna bok »Helgonet och Narren» måste med glädje räkna ut handen efter denna nya bok, som för oss tillbaka till Tysnadens slott, slottet Schweigen i skogen, och låter oss se Gisel, häxan som var ett helgon och som så mystiskt och underbart griper in i historien om Helgonet och Narren. Lidandets hemlighet avslöjar sig för författarinnan, som finner språkets vackraste, mest doftande, mest gripande ord för att berättas sagan ur det förflutna, sagan som lever in i nuet i den gamla susande lönnen, i de knarrande trapporna, i de bleknade sängomhången.

Illustr.

Häft. 2 kr., inb. 3.50.

Lindblads Förlag, Uppsala

»SILVERFORSEN» visar än en gång hur vackert Elin Wagners klara blick och varma hjärta samarbetat i tydandet av människosinnets gåtor.»

skriver
HENNING
SODERHJELM
i Göteborgs
Handelstidning
om

höstens första

s u c c è s

ELIN WÄGNER'S

Silverforsen

4^e tusendet

på 2 veckor

BONNIERS

GUNHILD BERGH.

GRAZIA DELEDDA.

Den sardiska författarinnan Grazia Deledda är en av de få representanterna för modern italiensk litteratur, som är känd även utanför Italiens gränser. Och hon är känd icke blott på grund av något enstaka verk, som av en eller annan anledning väckt uppmärksamhet och översatts; hennes produktion har redan från sin tidiga begynnelse i — framförallt — Frankrike och England följts med intresse, i stor utsträckning tolkats till de resp. ländernas språk och ofta och utförligt analyserats av kritiken. T. o. m. till Sverige har, som bekant, hennes namn letat sig fram och ett par av hennes arbeten ha i sin svenska dräkt rönt i varje fall recensenternas uppskattning.

Det internationella erkännandet är i viss mån förvånande, ty denna stillsamma författarinnan med

sin så regionellt begränsade ämnessfär tyckes i första ögonblicket icke ägnad att att väcka åtminstone främlingars intresse. Och det är ej utan, att det förvånat italienerna själva, vilka i regel mottaga hennes böcker snarare med den respektfyllda likgiltighet man skänker det en gång för alla erkända, än med den beundran, som tillkommer en verklig publikens gunstling. De egentliga italienerna känna sig nämligen ofta främmande inför hennes författarskap, som till övervägande del sysslar med sardiska ämnen och följaktligen skildra en värld, som ligger dem fjärran. Ty olika som Sardinienens dystra natur och svarta, primitivt hopfogade byar äro från fastlandets bördighet och dess ständers konstnärliga rikedomar, olika äro också de fövälta, misstroga öborna från moderlandets livliga

expansiva bebyggare och olika är det liv de leva.

Grazia Deledda är född 1875 i Nuoro, en liten stad uppe i bergen i hjärtat av Sardinien. Hon var endast femton år när hon debuterade med sin första novell, »Sardiskt blod». Signifikativ som titeln är också innehållet. Novellen visar riktlinjerna för hennes kommande verk och ursprunget till dem. »Sangne sardo» är icke ett romantiskt fantasifoster, som man kanske skulle vara beredd att vänta, det är en uppteckning av en av de många berättelser om dråp och hämnd och kärlek, som den unga författarinnan hört förtäljas om vinterkvällarna vid elden i köket, om sommaraftnarna under den väldiga flådern på gårdsplanen. Det är ej så vanligt därborta i de sardiska bergen, att folket kan läsa och skriva, men det är dess mer vanligt att de kunna berätta historier och improvisera dikter. Strövar man omkring på kvällarna i Nuoro, eller i någon av dess grannstäder, ser man gång

på gång samma syn: en långskäggig gubbe som med ett allvar som gällde det en helig handling, utan gester, med ögonen halvt slutna, berättar sina historier bland män som betänksamt röka sina pipor, kvinnor ivrigt spinnande på sina sländor, barn, som kilat sig in här och där bland de vuxna och vilkas svarta ögon ej en sekund släppa den talandes ansikte. Det är om släktfejder och rövarbragder berättelserna mestadels handla, om ödesdigra passioner och djärva dåd, om trofasthet och hat in i döden. De tysta sarderna gömma under den sträva ytan ett våldsamt temperament. Stolta och ömtåliga vilja de själva skapa sig sina lagar, de lita hellre till den egna styrkan än till den sociala rättvisan. Att förråda en vän är det nesligaste av brott, men ett mord är ofta en berömvärd handling, ty det visar att man vet att själv värna sin ära.

Det är, som sagt, dylika berättelser som varit Grazia Deleddas lära. Det är denna muntliga tra-

dition hon givit en skriftlig och med åren alltmer konstnärligt utmejslad form. Till att börja med är det endast hennejdens krönika, som återfinnes i hennes böcker. Hon var 24 år då hon första gången lämnade Nuoro, och denna första resa gick ej längre än till Cagliari, Sardinienens huvudstad. Där lärde hon känna sin blivande man, en norditalienare, och flyttade efter sitt giftermål med honom 1900 till Rom, där hon sedan dess haft sitt hem. Efter denna öfverflyttning har ämnesvalet blivit mer skiftande. Visserligen behandla de flesta av de efter giftermålet skrivna böckerna sardiskt liv; isynnerhet under exilens första år tycks det varit henne en lisa att åtminstone i dikten förflytta sig tillbaka till faderneön. Men hon väljer också andra ämnen. Exempelvis i den till svenska översatta boken, Nostalgie, behandlar hon en romersk äktenskapshistoria, i en annan, L'ombra del passato, skildrar hon med mycket finhet en liten norditaliensk stad. I några av sina senaste bö-

M Ä N .

II.

Mannen i blus och mannen i päls.

En filosofie doktor, fordom hovpredikant, fann att hans religion av honom fordrade, att han tog språnget, som han uttryckte det, från sin forna värld över till den kroppsarbetande klassen. En gång flera år senare berättade han i en krets, som enligt hans uppfattning ännu befann sig på hans forna sida av klyftan, hur man från hans nya utsiktspunkt såg på den lackerade, styvstärkta borgerligheten.

Han hade bott några år i ett settlement i en storstads arbetarstadsdel. (Redan dessa uttryck: arbetarstadsdel, arbetarhus erinra om tillvaron av en olycklig isolering.) Och så hade han, enligt vad han påstod, fått sin omgivnings syn på borgarklassen.

— Ni kan inte föreställa er, sade han till oss, vad ni tar er löjliga ut. Den manliga klädedräkten till exempel med alla sina rörformiga tillbehör: cylindrhatt, manschetter, långa benkläder, den verkar på oss bara komisk. (Han hade själv kortbyxor och sportstrumpor.) Lika komisk verkar överklassherrens pretentioner på att vara typen för mannen av i dag, den som representerar tiden. För det gör han ju inte. Han är bara en biföreteelse. Den, som har förstånd, borde leta efter 1924 års man bland oss, inte bland er. Bland oss finner ni produkterna av tiden, här sker brottningen med tidens problem i tanke och handling. Hos oss är allvaret och verkligheten.

Men han varnade också för att tro, att denna värld var tillgänglig för vilken nyfiken turist som helst ur borgarklassen. Sedan han fångat intresset hos sina åhörare, sköt han det undan med en gest som en tempelväktare inför helgedomens dörr. Ni har icke fyllt fordringarna för inträde.

Ofta har jag tänkt på den forne hovpredikanten, ja lika ofta, som min tanke sysslade med problemet de två världarna. Stundom har jag misstänkt, att mannen just på grund av sin hovpredikantiga forntid, skärpte och överbetonade avståndet mellan klasserna och svårigheten för medlemmar av arbetar- och borgarklasserna att träffas utan choser. Men så har det ofta hänt något igen, som gjort att jag måst säga mig själv: det är du som inte förstår svårigheterna därför att du i kraft av din härkomst eller vad det är saknar varje spår till sinne för den uppdelning och värdering av människorna, som är den gängse.

Men i ett har jag alltid givit mannen på andra sidan rätt: borgerliga män se löjligare ut än arbetare. (Rubriken på denna artikel berättigar mig att hålla mig utslutande till männen.) Jag är inte säker på, att hovpredikanten fått detta från arbetarna själva, ty varför skulle de om söndagarna sträva att ikläda sig löjlighetens liknelse, men var han fått det från, så var det rätt.

Sedan jag för några år sedan frälstes över från norra sidan av Stockholms sluss till södra, har jag på dagliga vandringar gjort jämförande iakttagelser ur ren utseendesynpunkt mellan kroppsarbetande- och

överklassmän. Jämförelsen är alltså gott som alltid till arbetarens förmån. Ofta är en arbetare i sin arbetsblus, med sina verktyg och sin unicabox vackrare, riktigare, mera självfallna och dekorativt i stadsbildens än herrn med portföljen, paraplyen och påsen. Alltid, eller åtminstone ofta, så gott som alltid synes mig hans ansikte intressantare, mera karaktärsfullt, mera mänskligt och talande, även när det är tungt eller frånstötande.

Men jag kan inte tycka, att den arbetande mannen är så dolsk, så misstänksam och trulig som det sägs. Jag återkallar i minnet just nu många smärtfyllda ansikten, även några onda. Men jag minns många fler, som voro muntra och tillgängliga, så att det blev lätt att byta ett ord eller två om värdet eller någon tilldragelse på gatan eller i världen, när man träffas vid en nerfärd järnvägsbom, på ett rotenskontor, en bio eller ett mjölkmagasin.

Kanske är allt detta mycket ytliga synpunkter, som endast bekräfta hovpredikantens ord, att vi borgerliga inte kunna nå den andra världen — att dess rikedomar äro oss till vär stora skada fördolda. Men jag ger dem inte heller ut för mer. Jag ger mig inte det minsta ut för att ha inträngt i dess hemligheter. Jag bara har en så stark känsla att över klyftor, avstånd och fördomar när dock en mänsklig känsla av att vara medvandrare i världen, och jag tror att den delas av de många arbetare, som jag möter varje morgon, när de ha frukostrast och jag går till arbetet, och byter ett litet igenkännande leende med, ett leende som aldrig varit hotande från deras sida annat än när de sett att jag varit för sent ute och sovit för länge.

Devinez.

Människorna och fredsarbetet vid senaste Genèvemötet blir ämnet för fru Mia Löfgrens föredrag i den föredragsserie, som anordnas av Internationella kvinnoförbundet för fred och frihet.

Vem vill inte ha fred och frihet, — jag åtminstone —, sade en vän till en annan, då de möttes på gatan och blicken föll på en affisch om ovanstående föredrag.

— Det tror jag nog, men vad vet du egentligen om Nationernas förbund? — sade den andra.

Den första teg — och skämdes ty hon visste egentligen mycket litet. Men beslöt i sitt hjärta att inte försumma detta tillfälle att få höra mera. Och att få höra fru Mia Leche Löfgren. D. v. s. få nytta och nöje på en gång.

Det är nog fler som tänker likadant. Mötet är om tisdag den 18 nov. kl. 8 e. m. å K. F. U. M:s hörsal. Biljetter 1 kr. och 75 öre.

ker, t. ex. La Madre, Il segreto d'un nomo solitario, låter hon handlingen spela i ett slags ingen mans land, det talas om staden, havet, bergen o. s. v. och den yttre karaktäristiken även av människorna är så knapphändig som det gärna är möjligt. Till en del beror detta på att författarinnan tröttnat på kritikens förebråelser för att hon så sällan går utom Sardinien, till en del på att allt yttre med åren blivit henne mer och mer likgiltigt. Men även dessa böcker röra sig trots allt på sardisk botten. Det är det sardiska landskapet man i alla fall skymtar till bakgrund för gestalter, som visserligen äro klädda i moderna kläder, men som rätteligen borde bära Nuoroböckernas färgrika dräkter.

Hon har emellertid, även då hon medvetet sysslar med sardiska ämnen, under de bägge sista decennierna övergivit de vilda, utanför samhället levande individerna, och skildrar vardagligare, lugnare öden. Som konstnär har hon samtidigt utvecklats betydligt. Intri-

gen är sällan väl spunnen i Grazia Deleddas böcker, men hon har dock så småningom lärt att bygga den långt fastare och klarare än förr. Stilen har blivit knappare och renare. Hennes språk var i synnerhet till att börja med ej felfritt. Även här gör hennes nationalitet sig gällande. Som hon själv berättat för mig har hon till för endast ett par år sedan alltid tänkt på dialekt, och det har hämnat sig; även en främling märker att hon emellanåt försyndar sig mot den rena italienskans lagar. Men hennes flärdfria, enkla stil har en stor charme. Orden falla så naturligt, dialogen är sällsynt snabb och uttrycksfull, man märker att författarinnan ännu efter 30 års mycket rik produktion skriver med samma lätthet som fåglar sjunga. Och i ett avseende har dialektinflytandet varit enbart gynnsamt. Det är nämligen från den sardiska dialekten hon hämtar dessa egendomliga, naivt behagfulla bilder varmed hon smyckar sitt eljest sobra språk och vari hon ger uttryck för sin starka lyriska

känsla och sin kärlek till naturen. Hos italienska författare spelar annars naturen vanligen ej stor roll. De kunna ge en briljant människoanalys, men de bli underligt osäkra och stereotypa, då det gäller att skildra natur. Den är liksom så långt borta, även i litteraturen har t. ex. bergen samma avlägsna bleka ton som på trecenters helgonbilder. Hos Grazia Deledda är i stället naturen ständigt nära oss. Sträng och allvarlig i regel som Sardinien är det, dess landskap ha även i vårsol en egendomlig stämning av tragik. En monumental ram till de ofta monumentala gestalter hon skildrar. Till synes verkar detta som en paradox. Det kan tyckas som om det i stället vore mycket torftiga existenser hon i allmänhet behandlar, människor som av en eller annan anledning lidit skeppsbrott, som icke känt annat än sin motgång och dömda, ständigt sluttits i samma pinsamt trånga krets. Men så som Grazia Deledda skildrar dem blir det i alla fall ofta storhet över deras tillvaro. Gra-

En lyckligare tid?

Vad kunna vi vänta, hoppas eller frukta av en likställighet mellan könen?

Men det svar, som Vaertings ge på denna fråga, avsluta vi vår redogörelse för de teorier de framlagt i sin bok om kvinnan i manstaten och mannen i kvinnostaten.

Vi ha i minnet den tes, på vilken hela deras åskådning vilar, den nämligen, att de flesta egenskaper, dem vi nu betrakta som naturgivna, icke tillhöra man eller kvinna i och för sig utan äro betecknande för det härskande könet å ena sidan och det behärskade å den andra. De stöda denna teori på de vittnesbörd de funnit i hävderna från kvinnoväldets tider, vittnesbörd, vilka säga dem, att mäns och kvinnors roller då voro ombytta i fråga om sexuell frihet, rätt till kärleksval och arbetsval, kraft och förmåga att härskas och så vidare.

Den självfallna slutsats författarna måste komma till är denna att överensstämmelsen i karaktär mellan båda könen av naturen är mycket stor. »Samma stora själsliga drivkrafter äro verksamma hos dem båda». Det är ett mänskligt, icke vare sig manligt eller kvinnligt särmerke att vilja härskas, att som härskare tillåta sig friheter och missbruka sin makt till att forma den behärskade efter som det passar ens suveräna syften.

Därför blir det första man kan vänta sig av likställigheten, som upphäver tvånget, att de konstlade åtskillnader, som äro minnen av den ensidiga härskartiden försvinna. Den som redan förskräcks i sin ande över den oformighet, den uniformitet, som skall träda i stället för den skarpa åtskillnad i karaktär och känsloliv mellan könen, som gör livet pittoreskt och omväxlande, blir av författarna tröstad med att de individuella olikheterna komma att få större frihet att framträda hos människorna. Ty uppdelningen av män och kvinnor efter de normer, som anses böra gälla för det ena eller det andra könet, har till följd att individen tvingas att forma sig efter den schablon, det mönster, som gäller för dess kön. Detta gäller icke allenast för kvinnan utan även för mannen. Det är en av de satsen i boken, som verka påtagligt riktiga att kvinnans frigörelse kommer att för mannen betyda befrielse från slaveriet under det honom föreskrivna könsideal. Rosa Mayreder var inne på samma tankegång redan i Kvinnlighet, manlighet och mänsklighet, och bör här ha känt igen sig, ehuru hon står, som recensent av böckerna, något reserverad inför de Vaertingska teorierna.

»Det ena könets olycka och martyrium kastar alltid sin skugga över det andra och är ett hinder för dess lycka», så sammanfatta författarna sin syn på deras inbördes förhållanden, och där är också bakgrunden för deras förhoppning att

likaberättigandet kommer att bli den gyllene tidsåldern för den högsta möjliga utveckling av personligheten och den högsta kärlekslycka». Ty likaberättigandet skall fylla den klyfta, som enväldigt rivit upp mellan könen.

Författarna söka ta sina läsare ur den villfarelsen att likaberättigandet skulle påståmpla samhället prägel av vad vi nu kalla kvinnlig egenart. Vi skola inte tro — ifall vi nu verkligen efter de sista årtiondets erfarenheter ännu göra det — att kvinnor som helhet betraktade och ur naturens hand äro mer fredsälskande, barmhärtiga, medlidsamma än män. Det har enligt dem funnits krigiska såväl som fredliga kvinnostater. I en krigiskt inställd stat hålles fredligt sinnelag för att vara ensbetydande med feghet, vem som än härskar. I en sådan stat inser man icke att människofruktan också är feghet, ja den största av all feghet, emedan den är andlig, ej kroppslig. Men emedan människofruktan ej minskar en krigares användbarhet, snarare ökar den, därför att den befodrar lydkärlighet, så räknas den icke som skam. På samma sätt hedras icke i de krigiska staterna vad Bismarck kallade civilkurage.

Men en skillnad anse sig författarna kunna konstatera, som följer med växlande inflytande av män och kvinnor, och det är uppfattningen av dödsfruktans värde och berättigande. Männen anse icke livet för att vara det högsta goda medan kvinnorna sätta livet högst av alla gåvor. Därför gäller det i en kvinnostat för riktigt att fly och söka rädda livet i en strid, medan i en manstat fallet är det motsatta.

Denna skillnad i uppfattning av dödsfruktans värde och dödsmod hänger samman med en olika värdering av livet. Författarna utveckla dock icke närmare om de anse att de medfödda anlagen löpa i sär på denna

Bilda Läsecirkel!



Begär förslag hos
A.-B. Biblioteksbokhandeln
Kungl. Hovleverantör.
Biblioteksgatan 12.
Tel. 25 28. Stockholm. Norr 47 69.

besitter den sanne epikers objektivet, något personligt ställningstagande märker man aldrig. Men den ligger liksom bakom det mesta av hennes produktion och ger denna en egendomlig prägel av slutenhet och lugn.

En viss entonighet har denna alstring kanske också; den italienska kritiken klagat ibland över att hon utprepar sig själv. En klagan, som dock på det hela taget är obefogad. Det är en begränsad värld vari hon företrädesvis rör sig och de yttre accessoirerna äro i åtskilliga av hennes böcker desamma, men hennes självanalys är alltid frisk och ung. Varje figur i hennes stora människogalleri står klar och fri för ens ögon och bränner sig ofta fast i minnet med förvånande skärpa. Och man känner, då man tänker tillbaka på hennes böcker, att hon i dem ej blott lärt en förstå det lilla Nuoro med dess steniga gator och fattiga inbyggare, men att hon skänkt en vad endast en betydande diktare kan ge: en inblick i ett helt folks liv.
Gunhild Bergh.

Detta

entusiastiska
beröm:

»En glänsande bok, sympatisk, verkungsfull och djupt lodande. Sussan är allt det bästa och vackraste, höljt i lumphor — — —»

Det är scener av gripande effekt och scener av intagande, skämskl behag i denna bok, vilkens medryckande tempo är filmens. Icke ett ögonblicks avmatning eller trötthetskänsla tycks den unge författaren förnummit, när han skrev detta — mästerverk.»

ger

den första svenska anmälan — fru Elisabeth Kuylenstierna —

Graham Philips'
storslagna bok:Susan Lenox
hennesfall
och upprättelse

om vilken

författaren Robert W. Chambers skriver:

»Jag vet icke vad folk kommer att tycka om boken om Susan Lenox, jag vet knappast själv vad jag tycker. Blott det vet jag att ingen personlighet i allt vad jag läst har så överväldigat mig som Susan Lenox personlighet.»

HÖKERBERGS.

Insänd litteratur.

Wahlström och Widstrand:

Elsbeth Funch: Jag vet ett land. 5: 25.

Bonniers:

Ellen Key: Allsegraren.

Gleerups förlag:

Elisabeth Kuylenstierna-Wens-ter: Dagen föds och dör, bilder från Gripsholm. 4: 25.

punkt, de förbehålla det till en tredje del av sitt stora verk: varav det nu refererade är första delen: Neubegründung der Psychologie von Mann und Weib.

De lyckliga förändringar de anse sig kunna hoppas av likaberättigandet, inte därför att kvinnan är bättre än mannen, utan av rent naturelligt betingade orsaker, ligga alla på det sexuella området. Då kvinnorna nått likaberättigande, komma de icke längre att få den nu hälsande dubbelmoralen, som är en olycka och ett lidande för släktet. Männerna kunna då icke längre ge sig själva dispens från en sedelag den de vilja att kvinnorna skola lyda. Under en likställighetsperiod går det därför icke att upprätthålla ett tillstånd som det nuvarande, som ger sig ut för monogami men är polygami. Monogami, som är sedlighetens högsta och ädlaste form är endast möjlig under full likställighet.

Författarna anse att till och med sexuell frihet för båda könen är sedligare, ärligare och rättvisare än sexuell frihet för det ena och sexuell lydnad för det andra. Ett sådant tillstånd som det nuvarande försvarar mannen och gör till norm äktenskapliga förbindelser mellan den sexuellt trötta och besudlade mannen och den oberörda kvinnan. Detta är ett vanhelgande av kärleken, bredvid vilket en förbindelse mellan två lika förbrukade verkar som sedlighet. Ty i det senare fallet förnedras icke renheten, medan den i det förra ges föraktligt till pris.

Men med dubbelmoralen måste prostitutionen försvinna. Hos folk med kvinnovälde fanns ingen kvinnlig prostitution, säga de. För närvarande anses det att prostitutionen aldrig kan utrotas, men kvinnorna komma att göra det, då de nått makten därtill. Det är inte av större sedlighet som den fria kvinnan är prostitutionens dödsfiende. Kvinnligt herravälde visar vissa tendenser till att uppamma manlig prostitution. Men en sådan är omöjlig av fysiologiska grunder. Vad som blir följden av kvinnans stigande makt blir därför, att hon utrotar prostitutionen såsom en fara för mannens sedlighet. Hon är av egoistiska skäl lika rädd om mannens sedlighet som mannen är om kvinnans.

NABO garanteras fritt från klör.

Almenta

Verksam, kraftigt stärkande och med bästa resultat givna specialmedel till återvinna lungkraft vid lungot. Inger radikal förbättring på kroppens näringstillstånd genom sin allmän stimulerande verkan.

Pris kr. 3:50 pr originalförpackning. Boken om Almenta, 75 öres, säljes gratis.

UPPLANDS G. 68-151, Stockholm.
Sätt kroppen i bästa möjliga kondition i kampen mot infektioner i allmänhet och tuberkulosen i synnerhet. Det sker genom det vitaminrika Almenta.

ehuru under vår period hon icke haft någon möjlighet att förmynda mannen såsom hon förmyndat henne.

Likaberättigandet kommer också att föra till en utjämning av ålderskillnaden i äktenskapet. Att likaberättigandet skulle betyda, som många olycksprofeter, varibland Ellen Key, tro, en minskad vilja till fortplantning hos den sunda kvinnan eller upplösning av familjelivet, tro de icke, de anse icke att något bevis för detta föreligger eller att man kan dra sådana följdslut av forna peroder av likaberättigande eller kvinnovälde.

Men medan de sålunda tro på större harmoni mellan könen och större rättvisa, sanning och renhet i deras inbördes förhållande under likställighetens tid understryka de att denna icke på långt när är nådd. Men utvecklingen är obönhörligen på marsch åt detta håll. — Om än ouppörliga bakslag följa på varje framsteg, så när varje ny anstormning, som följer huvudriktningen, ett stycke längre är den föregående. Men en sådan period kännetecknas av oro och disharmoni. I andra delen av sitt verk, som bär namnet: »Sanning och villfarelse i könspsykologien» och som i allmänhet tycks tillmätas större värde av bedömarna än det här refererade, ha de undersökt grunderna till den bedömning och felbedömning av kvinnan, vilken könspsykologien i vår manstat hittills lyckats genomdriva som enarådande och odisputabel och även påtvinga kvinnorna. Vi skola längre fram få tillfälle att ta upp densamma.

Det är givet, att den som ur den rika och brokiga väv, som är mänsklighetens historia, endast följer en tråd fram genom tiderna med utslutande av alla de andra, ger icke hela sanningen. Men om det sammanhang han eller hon lyckats leta fram genom att släktets växlande öden hittills varit obeaktat, så är dess framhävande en vinst. Sedan detta arbete har gjorts, öppnades för synen ett mönster i väven, som man märkt förut.

Det är självklart att för att blott kontrollera författarnas citat och uppgifter skall det till kännare i antikens historia, i religionshistoria, i egyptologi, i etnologi och behöves en beläsenhet än mera omfattande än deras egen. Den läsare, som icke är fackman på dessa områden kan — med undantag för de få områden där han händelsevis är i stånd att kontrollera — endast lita till sitt omdöme, som stundom säger, att här är teorien för hårt pressad eller rättare verkligheten för hårdhänt pressad in i teorien eller: här är en fullkomligt slående sats, som man med hela sin erfarenhet vill bekräfta.

Men det har inte synt oss att Tidevarvet behövt vänta med att referera de Vaertingska teorierna.

NABO, det självverkande tvättämnet med bensin.

SORG.

Översättning från engelskan.

Sara Gompertz tittade upp från det blåa cheviottyg hon sysslade med. Hon blickade ut över den smala gatan till det dystra huset med skylten »möblerade rum» hängande i fönstret. På yttertrappan satt en kvinna hopkrupen, tydligen över sig given av sorg och förtvivlan.

— Där är hon igen — hela dagen sitter hon där, — fru Gompertz visade med en gest på kvinnan mitt emot.

Herr Gompertz, en kraftig man med ett skinnande anlete och med ett måttband hängande om halsen höll på att klippa i något tjockt tyg. Saxen stod öppen i hans hand, som ett snält, otåligt gap, väntande att bita av allt som kom i dess väg.

— Ingenting annat än den där sorgen, — konstigt. — Han slog bort tanken och fortsatte sitt arbete. Klipp, klipp. Man har fullt nog av sina egna bekymmer här i världen.

Men fru Gompertz kunde inte glömma den övergivna gestalten nere på gatan. Då och då tittade hon upp för att se om kvinnan ännu satt där, gråtande, alltjämt gråtande. Då hon äntligen reste sig och gick in i huset, kände fru Gompertz det som en tyngd lyfts från hennes bröst.

Innan stängningsdags gick hon ut att göra några uppköp för kvällsmåltiden. När hon gick förbi porten kom kvinnan ut igen och satte sig vid tröskeln. Hennes ansikte var blekt och förvildat. Djupa fårör syntes i ansiktet, som om sorgen grävt i det med obarmhärtiga händer. Sara Gompertz ryste. Vad somliga människor ha det svårt i denna världen.

Hon stannade framför kvinnan, sträckte ut sin hand mot henne med en rörelse full av sympati.

— Hur är det — har ni bekymmer? — frågade hon sakt.

Kvinnan tittade upp med ett oroligt uttryck i ögonen. Testar av grått hår hängde över hennes panna, de magra axlarna sköto upp. På de sammanpressade händerna stodo ådrorna ut som blåa knutar.

— Min vackra lilla unge är borta, — jämrade hon sig, — de togo bort och be-

till dess vi funnit en kritiker i stånd att punkt för punkt kontrollera deras framställning med det material de bygga på. Vi anse att Charlotte Perkins Gilmans, Olive Schreiners och makarna Vaertings teorier ha krav på att få bli hörda och ställas bredvid Weiningers, v. Hartmanns, Möbius' eller Edvard Lehmanns. Vi anse att Vaertings arbeten äro ett tidens tecken, möjliga endast i vår tid och värda att beaktas.

NABO sparar 9/10 av grovarbetet.

LEDIGA PLATSER

Kvinnliga lantbrukslever

mottagas mot fritt vivre hos
Fröken Tamm, Fogelstad, Julita.

grovo henne, — död och begravnen — död och begravnen. —

Sara Gompertz kände som en frosskaking trots den varma sommarkvällen. — Så förfärligt — svårt — för er, — stammade hon.

— Vilken liten älskling — snyftade kvinnan, tryckande armarna mot sitt bröst och vaggande fram och tillbaka. — Jag brukade hålla henne i mina armar hela dagen lång och kyssa henne, — om ni kunde ana hur söt hon var, med gullgult hår och blåa ögon. Nu har jag ingenting — ingenting — i hela vida världen —

— Mitt hjärta blöder bara att tänka på det, — viskade Sara Gompertz.

— Har ni ett barn? — i kvinnans ögon glänste det till ett ögonblick. Den andra skakade på huvudet. — Nej — min man och jag — vi ha inga barn. — Tänk på ert, som ni dock haft en gång — det var dock en glädje. Sörj inte så — ni blir sjuk och förbi av all den gråten. — Hon klappade sakt kvinnan på axeln och gick långsamt hem.

Den sorgsna gestalten svävade likt en skugga genom hennes drömmar hela natten. Efter frukosten nästa morgon gick hon ned över gatan till huset med »rum att hyras» och ringde på.

En smutsig och butter värdinna i skär kamkofta gländade på dörren ett par tum.

— Jag kommer för att hälsa på den frun, som förlorat sitt barn — hon har varit i mina drömmar hela natten — förfärligt synd om henne, inte sant? —

Dörren öppnades en smula mer. — Å — inte så värst — tycker jag, — snäste värdinnan av. — Hon har aldrig haft något barn. Är bara litet virrig i huvudet, — har aldrig varit gift ens. — Det var en docka hon var så där kär i. — Någon stal den ifrån henne — på skämt. — Jag vill snart inte ha henne här längre, med det evinnerliga gråtandet dagen lång på min trappa, — nej tack. Har sagt henne att hon måste bli på sitt rum, annars så —. Det tjänar ingenting till att ni talar till henne, fru Gompertz, — det upprör henne bara. —

— En docka — säger ni att det var en docka, — stammade fru Gompertz.

— Ja visst — och den sågsånså fyllda tingen älskade hon lika hjärtinnetligt som ett litet barn. —

Arbetsrummet genljöd av herr Gompertz glada visslande. Hans hustru satt på en stol vid fönstret med händerna i knät.

— Kan du tänka dig, — sade hon med låg röst, — värdinnan där mitt emot berättade, att den där sorgsna kvinnan gräter hela dagen efter en docka — hon hade inget riktigt barn — har aldrig haft —

— Vad säger du — en docka? — Har man hört så löjligt. Mannen skakade av skratt medan han böjde sig över tyget, som han höll på att fukta och pressa.

Sara Gompertz satt tyst. Han såg upp och såg att hon grät. Han stirrade förvånad, alltjämt med svampen i hand.

— Men vad gråter du för — Sara? — Du sade ju att det var en docka. —

— Det är just det jag gråter för — snyftade hans hustru.

— På er kvinnor kan då ingen bli klok, — inte jag åtminstone, — sade herr Gompertz och grep tag i pressjärnet.

Prova NABO, och Ni blir övertygad av dess överlägsenhet.

Tolv män.

(Forts. fr. sid. 1.)

torde ej kunna hänföras uppdrag att vara nämndeman m. m. eller överhuvud taget sådana *avlönade domarbefattningar, som tillsätts genom val för viss tid utan bekräftelse från statsmyndighet.*

På grund av denna anmärkning från processkommissionen tillades i lagförslaget ett stadgande av innehåll att i fråga om behörighet att innehava allmänt uppdrag, vilket icke är att hänföra till statstjänst, skall kvinnan vara likställd med man. Lagförslaget blev sedermera antaget av 1923 års riksdag med bl. a. den modifikationen att konungen tillerkändes rätt att meddela särskilda bestämmelser angående villkoren för kvinnas tillträde till domartjänst, med vilken är förenad skyldighet att föra ordet i underrätt å landet.

Det är sålunda ställt utom tvivel, att när väl lagen om kvinnas behörighet att innehava statstjänst eller annat allmänt uppdrag trätt i kraft, kvinna är valbar till nämndeman. Emellertid har lagens ikraftträdande fördröjts därav att det ansetts nödvändigt att först de kvinnliga statstjänarnas löne- och pensionsförhållanden bleve slutligt avgjorda.

Det förväntas att sistnämnda fråga skall vinna sin lösning vid nästkommande års riksdag. Därest ikväl så icke skulle bli fallet, kunde ju tänkas, att behörighetslagen ändock finge träda i kraft i fråga om *de icke avlönade* uppdragen. Något oupplösligt samband mellan de avlönade statstjänsterna och dessa uppdrag lär väl knappast förefinnas.

E. H.

NABO angriper varken händer eller tvätt.



”Ända sedan jag gifte mig

har jag dagligen använt min Husqvarna-maskin och den går lika bra nu som när den var ny”.

Så lyder många husmoders vittnesord om detta alltigenom svenska fabrikat! Vardens bit — nälen undantagen — utföres vid Husqvarna-verken. Husqvarna symaskin föredrages av de flesta framför alla andra symaskiner.

HUSQVARNA
SYMASKINER

GETINGEN

ROMAN

E. L. VOYNICH

— Kroppen hittades ju aldrig?

— Nej, den måste ha förts ut till havs. Jag satt ensam på mitt rum, då en tjänare kom upp och meddelade att en »reverendissimo padre» kommit på besök och frågat efter min far. Jag förstod att det inte kunde vara någon annan än Montanelli, varför jag skyndade ut och hann upp honom vid trädgårdsgrunden. När jag sade: »Padre Montanelli, får jag tala med er», stannade han. Å Cesare. Ni skulle ha sett hans ansikte! Det stod sedan för mig både dag och natt. Jag sade: »Jag är dr. Warrens dotter, och jag har kommit för att säga er att det är jag som dödat Arthur.» Jag berättade honom allt, och han stod där som en stenbild och lyssnade. När jag hade slutat, sade han: »Lugna ert oroliga hjärta, mitt barn, det är jag som är mördaren och inte ni. Jag bedrog honom, och han fick reda på det.» Med dessa ord gick han ut genom grinden.

— Och sedan?

— Jag vet inte vad som hände sedan. Jag hörde att han samma afton blivit funnen sanslös på gatan, och att man burit in honom i ett hus vid hamnen. Min far gjorde allt vad han kunde för mig. Han slutade sin praktik och tog mig genast med till England för att jag skulle slippa alla påminnelser om det som hänt. Han fruktade att jag också skulle göra slut på mitt liv, och en gång var det inte långt ifrån. Men när vi sedan fick reda på att min far hade kräfta, blev jag tvungen att vårda honom, och när han dog, stod jag ensam med de små, tills min äldre bror kunde skaffa dem ett hem. Sedan var det Giovanni. Ni vet, att när han först kom till England voro vi nästan rädda att råka varandra. Han ångrade bittert den del han hade haft i det som skett, men jag tror att det var vår gemensamma sorg som förenade oss.

Martini smålog och skakade på huvudet.

— Det kanske var så för er, sade han, men Giovanni hade alltid älskat er. — Å, där kommer vagnen!

Vagnen körde över bryggan och stannade vid ett stort hus. Montanelli satt tillbakalutad mot kuddarna som om han varit alltför trött att fråga efter alla de människoskador, vilka samlats för att uppfånga en glimt av honom. Det in-

spirerade uttryck som i katedralen präglat hans drag var nu försvunnet, och i det starka solskenet såg man hur trött och sliten han såg ut. När han steg upp för trapporna med en gammal mans tunga steg, vände Gemma sig om och gick långsamt bort till bryggan. Hennes ansikte tycktes för ett kort ögonblick återspegla kardinalens trötta hopplöshet.

— Jag har så ofta undrat vad han menade med att Arthur blivit bedragen, sade hon efter en stunds tystnad. Ibland har det kommit för mig att —

— Vad?

— Att det fanns en besynnerlig likhet mellan dem.

— Mellan vilka?

— Mellan Arthur och Montanelli.

Det var inte bara jag som lade märke till det, och förhållandena i hemmet voro så besynnerliga. Arthurs mor var en av de mest förtjusande kvinnor jag någonsin träffat. Hennes ansikte verkade lika förändligt som Arthurs, och jag tror att de även voro lika till karaktären. Men hon föreföll alltid skrämdd, och hon blev nedrigt behandlad av sin styvsons hustru. Arthur var i allt så olik de vulgära Burtons, och nu efteråt har jag stundom undrat om han verkligen var en av dem.

— Han kanske fick reda på någon hemlighet som rörde hans mor, och att

det var orsaken till hans död, sade Martini, men Gemma skakade på huvudet.

— Det skulle ni inte tro, Cesare, om ni sett hans ansikte sedan jag slagit honom. Vad jag gjort, det har jag gjort.

— Min vän, sade Martini efter en stund, om det fanns någon möjlighet att göra det onda ogjort, då kunde det vara någon mening med att vi grubblade över våra misstag, men som det nu en gång är, så låt de döda begrava sina döda. Det är en förskräkligt sorglig historia, men den stackars ynglingen är åtminstone befriad från sin andel därtill, och lyckligare än många som leva i landsflykt eller sitta i fängelse. Kom ihåg vad er egen Shelley säger: »Det förlutna tillhör Döden; framtiden är din.» Tänk inte mer på det onda ni en gång gjort, utan på vad ni kan göra för att hjälpa nu.

I sin iver och sitt allvar hade han tagit hennes hand. Nu släppte han den plötsligt och ryggade tillbaka vid ljudet av en mjuk, släpande röst som yttrade:

— Monsignor Montanelli är utan tvivel vad ni påstår honom vara, käre doktor. Han förefaller verkligen att vara alltför god för denna världen och bör därför med all ridderlighet bli eskorterad till den nästa. Där kommer han säkert att väcka lika mycket upp-

seende som här. Många gamla andar ha nog aldrig sett något sådant som en hederlig kardinal. Men se där ha vi signor Martini och signora Bolla! Härligt väder, inte sant? Ha ni också varit och hört den nya Savonarola?

Martini vände sig häftigt om. Getingen, som stod med en cigarr i munnen och en drivhusblomma i knapphålet, räckte honom en smal, behandskad hand. Solskenet reflekterades i hans välborstade skodon och han förekom Martini mindre lytt, men mera självmedveten än vanligt. Medan de skakade hand, utbrast Riccardo hastigt:

— Jag är rädd att signora Bolla inte befinner sig väl? Hon var så blek att hennes ansikte nästan verkade grått i skuggan från hatten.

— Jag måste gå hem, sade hon matt. Man ropade an en droska och Martini följde henne hem. Medan Getingen böjde sig ned för att ordna vecken på hennes kappa som fallit ned över hjulet, lyfte han plötsligt blicken till Gemmas ansikte, och Martini såg att hon drog sig undan med något som liknade fasa.

— Gemma, hur är det fatt med er? frågade han på engelska när vagnen satt sig i gång. Vad sade den sylgeln till er?

(forts.)